

Innspill til strategi for folkemusikk og folkedans fra Kultivator

Kultivator er del av det frie feltet av kunstnere og produksjonsfellesskap. Vi er Vegar Vårdal (folkemusiker, danser og komponist) og Mette Vårdal (historiker og forfatter) og utgjør sammen firmaet Kultivator AS som utvikler og leverer kulturproduksjon og formidling med røtter i folkelig tradisjon. En kultivator er et redskap som graver dypt i jorden og vender den så det er mulig å dyrke nytt i gammel jord. Det er også vår ambisjon: å skape noe nytt på grunnlag av tradisjon og historie.

De siste ti-årene har folkemusikken tatt en stadig større plass i norsk kulturliv. Som utøvere har vi de samme mulighetene, gledene og sorgene som andre sjangre og kunstnere. Folkemusikere som er utøvende kunstnere bør ha en naturlig plass i kunstfeltet, på lik linje med andre og uavhengig av sjanger. På samme måte som de frivillige organisasjonene er del av en større kulturfrivillighet, utdanningene del av en strategi for høyskoler og universitet osv.

En ny strategi for folkemusikk- og dansefeltet må være for hele feltet, og for det som gjør oss ulik andre kulturfelt. Nemlig det at vi er en folkelig tradisjon med et særpreget lokalt og nasjonalt opphav. Vi representerer en immateriell kulturarv vi som nasjon har en forpliktelse til å ta vare på. Det gjør vi ikke med å konservere, men gjennom å sikre deltakelse, lokalt eierskap og videreføring av en utøvende tradisjonsformidling.

Folkemusikk- og dansefeltet bør i utgangspunktet ha samme muligheter og deltakelse i samme strukturer som andre felt og sjangere innenfor kunst, kultur og kulturarv. Men fordi vi har et særlig ansvar for egen kultur, og fordi det ikke finnes andre å lene seg på i arbeidet med å rekruttere, formidle og utøve utenfor landets grenser, så trenger Folkemusikk- og dansefeltet et ekstra sikkerhetsnett. Det håper vi denne strategien kan bidra med og har tre kinkrete innspill:

For det første: Lokal deltakelse og sterke lokalmiljø over hele landet er helt avgjørende for tradisjonsbevaring og rekruttering. Dette er både grunnmuren og bærebjelkene for feltet vårt. Lokalmiljøene skal selv eie og videreføre egen tradisjon gjennom å delta i utøving og opplæring. Dette er beskrevet i Unescos konvensjon for immateriell kulturarv. Kultur eies, forvaltes, videreføres og fornyes i lokalmiljøer rundt om i hele landet.

Noen lokalmiljøer har stor aktivitet, andre sliter mer. De store organisasjonene FolkOrg og Noregs Ungdomslag må få styrket sine muligheter til å hjelpe lokale miljøer, sikre kunnskapsoverføring om «beste praksis» og inspirasjon på tvers av kommune- og fylkesgrenser. Det må tydelige insitament til slik at organisasjonene kan prioritere dette arbeidet.

For det andre: Vi må sikre et bredt fagmiljø. Vi trenger mer forskning og mer faglig debatt både om tradisjonen og bruken av den, om formidling, metode og endringsprosesser. Fagfelt utvikles gjennom debatt. Det må forskes ved flere høyskoler og universitet, vi må ha flere stipendiatstillinger og forskningsmidler som bidrar med bredde og mangfold. Og vi må gjøre

oss bemerket internasjonalt og lære av andre lands forskning. Vi har mye å lære, og kunnskap å dele.

For det tredje: Vi må legge til rette for et større og mer inkluderende offentlige ordskifte. Dette er avgjørende både for utvikling av feltets kunstneriske kvaliteter, men også for publikums deltakelse og medvirkning til å utvikle feltet. Skal et samfunn eie egen kultur er det ikke nok med musikere og dansere som utøvere. Vi trenger flere plattformer, både fysisk og digitale medier, der folkemusikk og folkedans omtales, vurderes og debatteres. Vi er som samfunn del av samme kultur, og samtalen om den er essensiell. Når stadig mer blir svart/hvitt, trenger vi samtaler med rom for ulike meninger, nyanser og farger.

De tre henger organisk sammen, der samarbeid, utveksling av kunnskap og ressurspersoner, gjensidig motivering og arbeid med å få fram nye ildsjeler, fagfolk, utøvere og tradisjonsformidlere er et felles ansvar og mål.

Hvis dette er på plass, som nasjonens sikkerhetsnett for tradisjonsbevaring og videreføring, vil også det frie feltet oppleve vekst og utvikling; folkemusikken og -dansen vil fortsette å ta en stadig større plass i norsk kulturliv.

Mvh

Mette og Vegar Vårdal